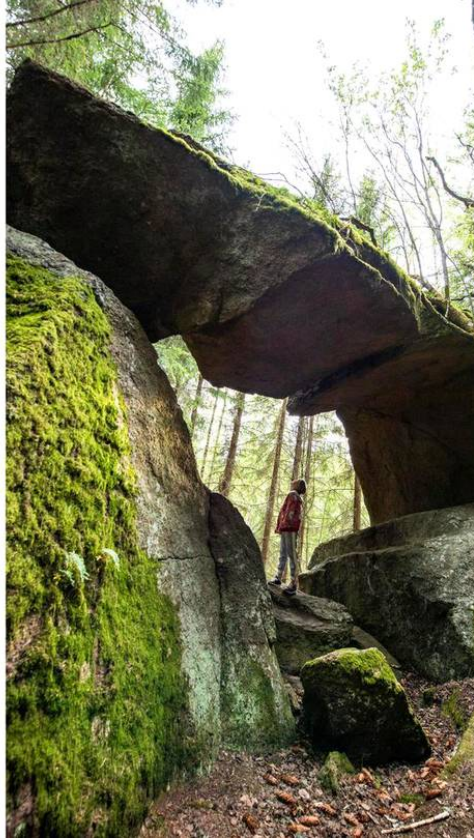

Uhripuu Timin mänty, Putelon pirunportti, Hämeenkaan lähteet ja moni muu vanhan kansan pyhä paikka tekee vaikutuksen yhä tänäkin päivänä. Kuva: SANNA LIIMATAINEN

Mystiset paikat

Vanhan kansan tuntemien uhripuiden, kyöpelinvuorien, pirunporttien ja lähteiden äärellä voi yhä tavoittaa mystisen tunnelman. Valokuvaaja Sanna Liimatainen kiersi Suomea ja kuvasi luonnon pyhiä paikkoja.

Tilaajille

Sanna Liimatainen, teksti ja kuvat

Julkaistu: 19.6. 2:00, Päivitetty 19.6. 8:03

HS neuvo, miten saat poikkeuskesästä kaiken irti.

KIERSIN toukokuussa vanhan kansan pyhiä paikkoja ympäri maata ja mykistyin valtavan karhupetäjän juurella. Tietoisuus näiden tiettyjen puiden, kivien, soiden ja lähteiden merkityksellisyydestä esi-isille auttaa ymmärtämään, että luonto on yhä erottamaton osa meitä.

Vanhan kansan pyhiä luonnonpaikkoja yhdistää uskomus niiden

merkityksestä ihmisen elämään. Osa pyhistä paikoista on rautakautisia uhripaikkoja eli hiisiä.

Hiidet ovat toimineet linkkinä ihmisten ja tuonpuoleisen välillä. Näissä paikoissa on ajateltu olevan ”väkeä”, jonka kanssa kauppaa käyden on voinut parantaa omaa onnea ja menestystä.

PYHIIN paikkoihin liittyvät uskomukset säilyivät Suomessa pitkään kristinuskon saapumisesta huolimatta. Perinteet ovat jatkuneet jopa 1900-luvulle asti.

Kirkko on vuosisatojen saatossa pyrkinyt kitkemään uhripaikkakulttia demonisoimalla kansanuskon pyhät paikat. Entisistä pyhistä paikoista tehtiin kirottuja ja pelottavia.

Muun muassa pyhät puut määrättiin kaadettavaksi. Kansan vastustuksen ansiosta puita on säilynyt vielä meidän päiviimme saakka.

Kyöpelinvuoret olivat paikkoja, jonne kunniallisesti eläneet ”vanhatpiiat” pääsivät.

KARHUMÄNNYT liittyivät pakanalliseen karhun palvontaan, ja metsästettyä otsoa kunnioitettiin juhlimalla. Peijaisissa karhua lepyteltiin lauluilla ja vakuuteltiin metsästäjien syyttömyyttä sen kuolemaan.

Monipäiväisten juhlien päätteeksi karhun sisin palautettiin taivaisille syntysijoille. Kallo kuljetettiin saattueessa pääkallopaikalle, korkean petäjän latvaan.

Kyöpelinvuoret puolestaan olivat suomalaisessa kansanperinteessä paikkoja, jonne kunniallisesti eläneet ”vanhatpiiat” pääsivät. Vuoren seinämä on tulkittu lasiseksi, jota neitsyytensä menettänyt ei kyennyt kipuamaan.

Sittemmin kyöpelinvuoria pidettiin noitien asuinpaikkoina. [Maanmittauslaitoksen Karttapaikka](#) tuntee jopa 32 kyöpelinvuorta.

SUOMALAISTEN kansanuskkoa ja kansanperinnettä edistävä järjestö Taivaannaula ry tutkii ja kerää tietoa pyhistä luonnonpaikoista. Se tekee myös yhteistyötä Luonnonperintösäätiön kanssa kansanperinteen pyhien luonnonpaikkojen suojelemiseksi

Lähteet: Taivaannaula-aktiivi Anssi Alhonen, geologi Aimo Kejonen sekä Taivaannaula

Kaperinlinna eli Putelon pirunportti

Rantasalmen Kaperinlinna on lohkarportti, jonka kehitys alkoi noin 12 000 vuotta sitten, kun mannerjäätikkö irrotti viereisestä jyrkänteestä graniittilaatan. Vanhan mytologian mukaan se oli portti toiseen maailmaan, josta tietäjät hakivat voimia parantaakseen, kirotakseen tai tuodakseen hyvää onnea ihmisille. Tietäjät myös kuljettivat potilaitaan portin läpi, jolloin taudit jäivät kiinni porttiin ja potilas parani. (Sijainti: 62°08'46.7"N 28°16'09.1"E) Kuva: LIIMATAINEN SANNA

Timin mänty (uhripuu)

Hämeenkyrön 400-vuotias Timin mänty on ollut etenkin hammassärkyä potevien auttaja. Särkevää hammasta kaivettiin ensin tikulla ja sitten tikku iskettiin männyn kylkeen toiveena päästä eroon särystä. (Sijainti: 61°38'39.0"N 23°15'44.5"E) Kuva: LIIMATAINEN SANNA

Puun runkoon on myös tungettu rahoja ja oksille sidottu värikkäitä liinoja onnen ja terveyden toivossa. Kuva: LIIMATAINEN SANNA

Hämeenkankaan lähteet

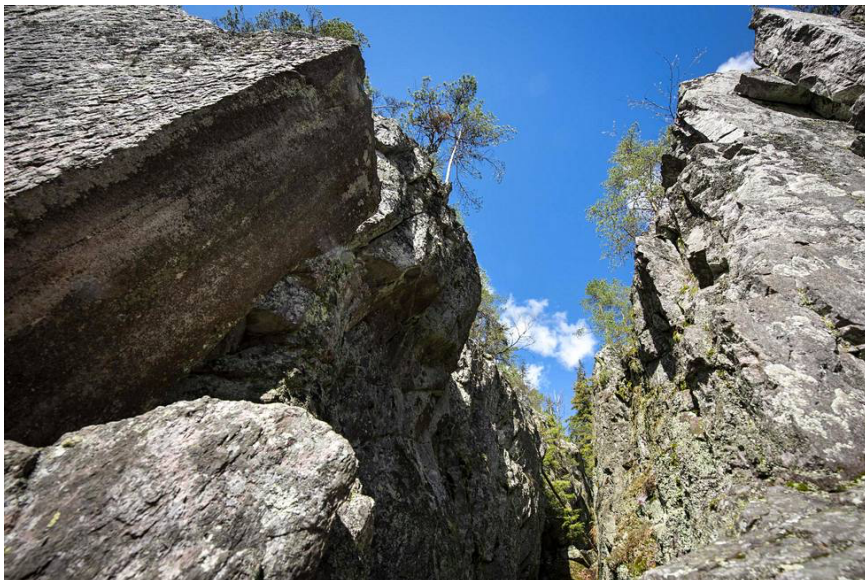

Jämijärvellä on vierekkäin kaksi satumaista lähdeä, Uhrilähde ja Kylmänmyllynlähde. Lähdeisiin pulpuuva pohjavesi sekoittaa hiekkaa muodostaen lukuisia jatkuvasti pyöriviä hiekkapatsaita. Uhrilähteellä on uskottu olevan parantavia voimia. Sen pohjattomaan silmäkkeeseen on uhrattu arvoesineitä terveyden toivossa. (Sijainti: 61°46'50.8"N 22°45'38.8"E) Kuva: LIIMATAINEN SANNA

Kylmänmyllynlähde. Kuva: LIIMATAINEN SANNA

Pirunpesä

Hollolan Tiirismaan Pirunpesä on näyttävä rotko. Se on paikoin vain muutaman metrin levyinen ja sen seinämät nousevat jopa 20 metrin korkeuteen. Perimätiedon mukaan Pirunpesällä kuullaan ja nähdään liikoja. Huhujen mukaan lappalaiset ovat kätkeneet sinne kultaraha-aarteen. (Sijainti: 61°00'33.2"N 25°32'09.6"E) Kuva: LIIMATAINEN SANNA

Häkkilän karhupetäjä

Saarijärvellä sijaitseva Häkkilän karhupetäjä on noin parisataa vuotta vanha, rauhoitettu nähtävyys. Vielä 1880-luvulla petäjän oksissa roikkui useita karhun kalloja. Puun juurelta haettiin metsästysonnea lepyttelemällä henkiä laulaen. (Sijainti: 62°46'48.7"N 25°27'52.4"E)
Kuva: LIIMATAINEN SANNA

Kuivilanvuori

Isonkyrön Kuivilanvuorta on pidetty pahalaisen asuinpaikkana, kyöpelinvuorena. Se mainitaan oikeuden pöytäkirjoissa vuonna 1657. Tuolloin Suomeenkin oli levinnyt noitahysteria ja Pohjanmaalla käytiin oikeutta useita noituudesta epäiltyjä vastaan. (Sijainti: 62°58'05.7"N 22°25'20.0"E) Kuva: LIIMATAINEN SANNA

Ilveskivi

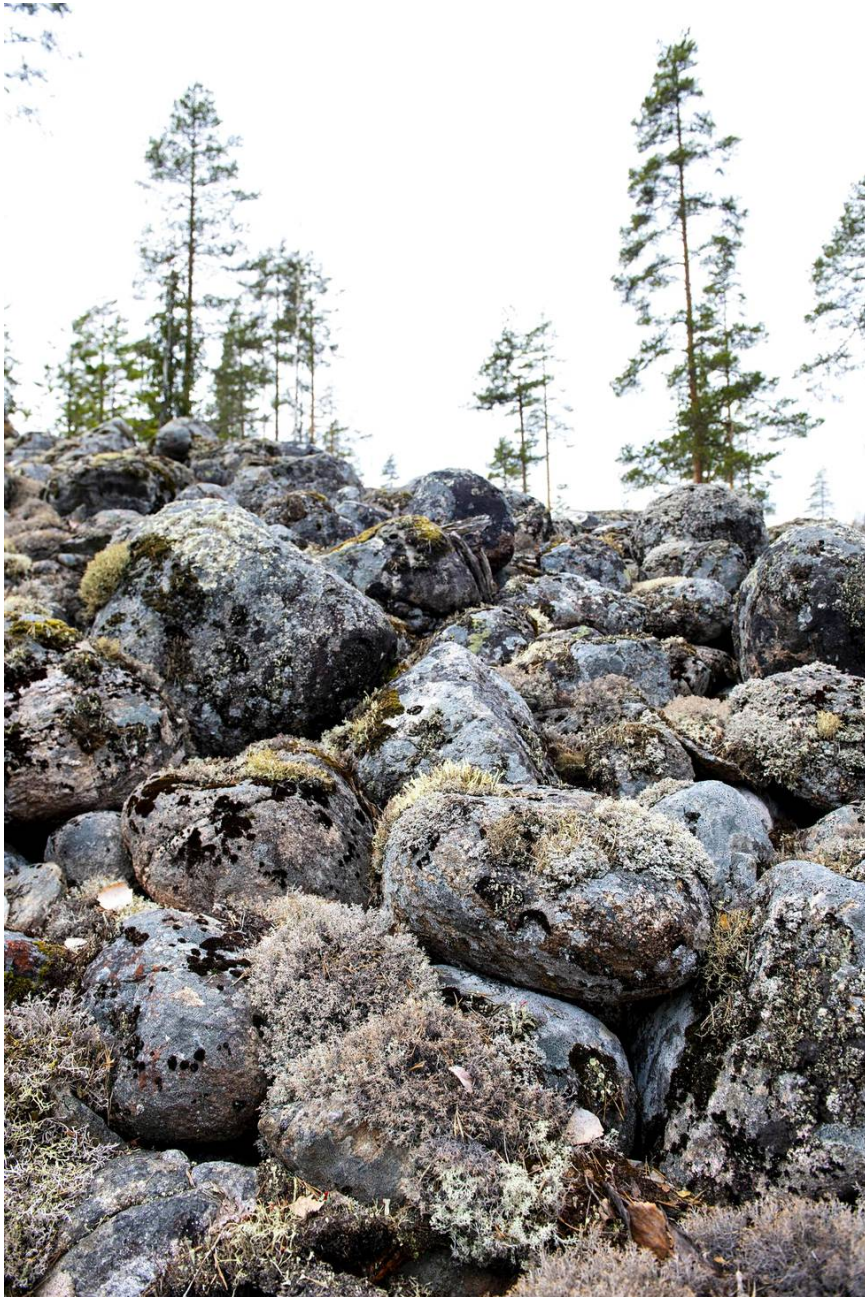
Pedersören Yli-Purmossa on yksi Suomen suurimmista siirtolohkareista, 16 metriä korkea Ilveskivi. Kivellä on aikoinaan pidetty lauantaitansseja. Onpa tanssin lomassa joskus tapahtunut ikäviäkin, kun kiven laelta on kompastuttu. Sortovuosina ihmiset hakivat myös suojaa kiven alla olevista halkeamista ja lähilouhikon luolista. Nimensä lohkare sai paikkaa pesänään pitäneistä ilveksistä. (Sijainti: 63°22'13.4"N 23°06'17.7"E) Kuva: LIIMATAINEN SANNA

Heinolan Karhumänty

Perimätiedon mukaan tähän karhunkallohonkaan on aikoinaan naulattu karhuntaljoja tai ripustettu kalloja. Kaadetun karhun kunniaksi järjestettiin peijaiset. Kun rokka oli syöty, karhukallo pääsi takaisin taivaalliseen olotilaansa, puun latvaan. Luut kaivettiin männyn juurelle. (Sijainti: 61°10'19.3"N 26°14'37.6"E) Kuva: LIIMATAINEN SANNA

Laukaan pirunpelto

Nimitys pirunpelto perustuu vanhaan uskomukseen, jonka mukaan piru on viskellyt pirunpeltojen kivet sijoilleen. Pirun tiedettiin tekevän kaiken aina toisin kuin kristitty kansa, joka valitsi pellokseen viljavan savimaan. Piru taas viljeli ruokansa kauheassa louhessa. Sitä kyllä ihmeteltiin, että mitä se piru niillä kivipelloillaan oikein kasvatti. (Sijainti: 62°29'39.8"N 25°44'00.6"E) Kuva: LIIMATAINEN SANNA

Uhrilampi

Kapeenkosken vanha uhripaikka Äänekoskella on pieni soinen lampi. "Silmäke on niin syvä, ettei pitkällä seipäälläkään yletä koskemaan sen pohjaa", kertoo viereisen talon isäntä. Uskomuksissa soilla kohtaavat tämänpuoleinen ja tuonpuoleinen. Kansanrunoissa suo yhdistetään tauteihin ja vainajiin. (Sijainti: 62°31'53.5"N 25°50'28.0"E) Kuva: LIIMATAINEN SANNA

Kummakivi

Kummakivi on Ruokolahdella sijaitseva jäätikön liikuttama siirtolohkare. Kumman kivistä tekee se, että yli 180 tonnia painava lohkare tasapainottelee vain noin puolen neliömetrin kokoisella alueella. Tarinan mukaan ensimmäisten kirkonkellojen soidessa jättiläinen hermostui ja viskoi kivenlohkareita suutuspäissään. (Sijainti: 61°29'36.9"N 28°25'44.5"E) Kuva: LIIMATAINEN SANNA

Oikaisu 20.6. kello 17:05: Korjattu Kuninkaanlähde Kylmänmyllynlähteeksi. Tekstissä aiemmin mainittu Kuninkaanlähde sijaitsee noin 15 kilometrin päässä Hämeenkaan lähteitä.